

ביאורים לכמה מדברי המסורה בפרשת תולדות

כו/ג-ד - "כי לך ולזרעך אתן את כל הארצות האל, והקימותי את השבועה... והרביתי את זרעך ככוכבי השמים, ונתתי לזרעך את כל הארצות האל, והתברכו בזרעך" הכפילות מבוארת. וענה על כך הנצי"ב ב"העמק דבר" שם.

כו/יד - ועבדָה (חסר ו' שניה) רבה – עיין ב"ר סד/ז והוסיף על כך "העמק דבר"

כה/כא - כי עקרה היא (אבל כתיב 'הוא')
מלמד שהיו שניהם עקורים (מדרש חסרות ויתרות, ועיין יבמות סד).

כה/כד - והנה תומים (ולא כתיב תאומים) בבטנה
עיין רש"י, וכן הוא במדרש חסרות ויתרות

כה/ל - הלעיטני נא מן האדום (חסר ו') האדום (חסר ו') הזה
"מלמד שלמד עשו מאביו כל טעמי תורה בר מן ב', דם נדה ודם בתולים, שביקש ללמוד ולא רצה אביו ללמדו, מפני שהיה משחית" עכ"ל (מדרש חסרות ויתרות) ונ"ל לפרש שהיה משחית זרע כמו ער ואונן, וכאשר מדברים על נושאים הללו עלול האדם לבוא לידי קישוי והשחתת זרע, ולכן נמנע יצחק מללמדו. ושורש דרוש חז"ל הוא מן "האדום", "כשושנה אדומה ראיתי" שהש"ר ז, ז)

כז/ה - ורבקה שומעת (כתיב חסר ו')
נ"ל כי תרגום יונתן מפרש ששמעה ברוח הקודש ולא ששמעה באזניה כפשוטו, ולכן חסר ו'

כז/כב - הקול (כתיב חסר ו') קול (מלא ו') יעקב
אמרו במדרש (תחילת פתיחה ל"איכה רבה") "כל זמן שקולו של יעקב בבתי כנסיות ובתי מדרשות, אין הידים ידי עשוי". ונראה לבאר למה "קול" חסר ו' כי יש להתפלל בלחש כשאין הקול נשמע (זהר א/רי. ע"פ שמו"א א/יג "וקולה לא ישמע"). מה שאין כן "קול" שני מדובר בלימוד התורה, אותה חייבים להשמיע בקול (עירובין נד. ראה שם מהרש"א) וע"ע מה שכתבנו על בראשית מה/טז וכן על שמות ד/ח

כז/כט - וישתחוו (יש בסוף רק ו' אחת ומנוקד קובץ) לך לאומים הוה גביר לאחיד וישתחוו (יש בסוף התיבה ב' פעמים ו') לך בני אמך
סיבת חוסר ו', עיין בעל הטורים, וב"משך חכמה" הוסיף ביאור אחר

כז/לז - ולכה (בתוספת ה') אפוא מה אעשה בני
"מלמד שאמר לו יצחק אין לך אצלי כלום ולא לך חלק לעולם הבא" (מדרש חסרות ויתרות) ונ"ל כי עוה"ז נברא בה' ועוה"ב באות י' (מנחות כט:): וכאן הכיר יצחק כי כל חלקו של עשו הוא רק בעוה"ז, אות ה'. (ובקטע הבא להלן כתבתי שדחהו יצחק שילך ממנו, "לכה" לשון הליכה)

כז/לז - ויען יצחק... ולקה אפוא מה אעשה בני
במסורה נרשם שיש ד' פסוקים שהכוונה "לד" (גוף שני) וכתוב "לכה" והם:
פסוקנו, ושמו"ב יח/כב ישעיה ג/ו תהלים פ/ג.
ולחיפך, ישנם ג' פסוקים שפירוש "לקה" כלומר, תלך, וכאילו כתוב בלי ה', "לד" והם:
במדבר כג/יג (עיי"ש הערת) שופטים יט/יג דהיי"ב כה/יז.
והנה בפסוקנו דרש רבנו בחיי מה שדרש עיי"ש.
וני"ל כי יצחק דוחה את עשו ואומר "לך מעמדי" כי אין לי מה להוסיף לך ברכה.

כז/מו - קצתי (ק' קטנה) בחיי
עיי"ן בפ"י רבנו בחיי

כז/לא - וילכו מאתו בשלום – במסורת שיש בתורה כ"ה פעם "שלום"
כתב "בעל הטורים" (לבמדבר ו/כג) "כה תברכו את בני ישראל" (בברכת כהנים) יש "כה" אותיות
ב"שמע ישראל" וכן יש "כה" פעם לשון "ברכה" (כשם עצם ולא כשם-הפועל) בתורה.
הרב רייניץ (במהדורתו של "בעל הטורים") מביא פרטיהם (ברכה - 5 פעמים; הברכה - 8 פעמים;
לברכה - 1; ברכת - 3; כברכת - 2; ברכות - 5; הברכות - 1).

הסיבה ש"בעל הטורים" הזכיר ענין השלום, כי "לא מצא הקב"ה כלי מחזיק ברכה לישראל אלא
השלום" (סוף עוקצין). "כלי" זה מועיל אך ורק לישראל (כלשון חז"ל שם) כי "שמו של הקב"ה
נקרא "שלום" (ויק"ר ט/ט) ולכן אסור להזכיר מלה זו בבית הכסא (שו"ע או"ח סי' פ"ד עיי"ש
"משנה ברורה"). ע"פ אריז"ל זה מה שמכוונים בסוף ברכת "ה"מברך א"ת ע"מו "ישראל" (סיכום
ראשי התיבות 86, אלהים) בשלום (שישרה עליהם שם שמים, שהוא "שלום").
הרבה דברים גדולים אמרו חז"ל על השלום (מסכת דרך ארץ זוטא, פ"יא פרק השלום)
ועוד כללו כלל: "כל התורה כולה נמי מפני דרכי שלום היא" (גיטין נט:).

ואין הכוונה ל"שלום" קר ונימוסי שיש בין מחוסרי התורה, שענינו רק "אי התקפה הדדית" - אלא
חז"ל מתכוונים להשראת שם שמים על האדם, ולכן ספר "שדי חמד" (כללים, א/שיג) מזהיר לא
להגיד "שלום עליכם" לאדם המגולה-ראש, כי הוא יענה דבר שבקדושה ("שלום") בלי כיסוי ראש
(עיי"ן שו"ע או"ח צא/ג). מפורש בברכות נד. שמדובר כאן בהזכרת שם שמים ממש, ועדיף לומר לו
"בקר טוב".

וראיה נוספת שמדובר כאן על "שלום" שהוא הקלת שם שמים על המתברך, כי אמרו "גדול
השלום שניתן ללומדי תורה" (במד"ר יא/יח) ומדובר על העוסקים בתורה לשמה. ולכן יסוד זה
נרמז ב"כה" פעמים הללו שמוזכרים "שלום" בתורה. "כל הנביאים נבאו ב"כה", מוסיף עליהם
משה שנתנבא ב"זה הדבר" (ספרי, מטות, ב) כי "כה" הוא כינוי ל"מלכות" (זהר ג/קמח). ועוד:
"כה היא תרעא לצלותא, בה ישכח ברכה, בה ישכח בר נש שאלתיה" (זהר א/צ:).
ואע"פ שמוצאים שיש תיבת "שלום" בתורה אפילו כ"ו פעמים, הרב רייניץ מביא "עיסור בכורים"
שהפסוק "לא תדרוש שלומם" (דברים כג/ז) אינו נכלל החשבון, כי שם נצטוונו בשלילה! ממילא
אינו בחשבון של "כה" פעם "שלום".

ענין של "כה" הוא מספר האותיות של שש שמות הקודש שמכוונים בעת הדלקת נר חנוכה ("פרי
עץ חיים", שער חנוכה) ולכן המלה העשרים וחמש מתחילת התורה היא: "אור". ובכח זה משה
הכה את המצרי "ויפן כה וכה" (שמות ב/יב). הוא מספר התיבות שיצחק אבינו בירך את יעקב (כז/
כח-כט) חוץ מן תיבת "האלהים" בפסוק, שמשם מקור הברכות מסטרא דלעילא.